ఆంధ్రప్రదేశ్ హైకోర్టు

మంగళవారం (ఫిబ్రవరి ఇరవై రెండవ రోజు)

రెండు వేల ఇరవై రెండు

గౌరవనీయులైన శ్రీ జస్టిస్ రవి నాథ్ తిలహరి

క్రిమినల్ రివిజన్ కేసు నెంబరు: 1452 ఆఫ్ 2008

మధ్య:

1. సి.గురవయ్య, తండ్రి వెంకటయ్య,

నివాసము చాకలి వీధి,

ఉదయగిరి గ్రామం మరియు నెల్లూరు జిల్లా, మండలం.

... పిటిషనర్(లు)

మరియు:

1. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ రాష్ట్రము, దాని పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ వారి ప్రాతినిధ్యం

ఆంధ్రప్రదేశ్ హైకోర్టు, హైదరాబాద్.

... ప్రతిస్పందకులు

పిటిషనర్ తరఫు న్యాయవాది: ఆర్.చంద్రారెడ్డి

ప్రతివాదుల తరఫు న్యాయవాది: పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్

కోర్టు ఈ క్రింది విధంగా చేసిన: ఉత్తర్వు

2022:APHC:5037

గౌరవనీయులైన శ్రీ జస్టిస్ రవి నాథ్ తిలహరి

<u>క్రిమినల్ రివిజన్ కేసు నెం.1452 ఆఫ్ 2008</u>

<u>తీర్పు</u>

పిటిషనర్/రివిజనిస్ట్ తరఫు న్యాయవాది శ్రీ ఆర్.చంద్రారెడ్డి, ప్రతివాది/రాష్ట్రం తరఫున అసిస్టెంట్ పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్గా శ్రీ సూరా వెంకట సాయినాథ్ వాదనలు వినిపించారు.

2. సెక్షన్ 397, క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ లోని సెక్షన్ 401 (సంక్షిప్తంగా "సిఆర్ పిసి") కింద ఈ క్రిమినల్ రివిజన్ కేసును పిటిషనర్/దోషి/జువెనైల్ నెం.2 (చట్టానికి విరుద్ధంగా జువెనైల్) 18.04.2008న తిరుపతిలోని సెషన్స్ జడ్జి కమ్-5 అదనపు జిల్లా జడ్జి క్రిమినల్ అప్పీల్ నెం.35 ఆఫ్ 2007 లో సి.సి.నెం.82 ఆఫ్ 2006, తేది 19.02.2007న తిరుపతి జువెనైల్స్ లోని ఫస్ట్ క్లాస్ జ్యుడీషియల్ మేజిస్ట్రేట్ లో ఇచ్చిన తీర్పును సవాలు చేస్తూ దాఖలు చేశారు.

3. 457, 380 లేదా 411 ఐపిసి సెక్షన్ల కింద శిక్షార్హమైన నేరాలకు జువెనైల్స్ నెం.1, 2, ఉదయగిరి శ్రీకాంత్ (జె-1), పిటిషనర్/జె-2లపై నెల్లూరు జిల్లా ఉదయగిరి పోలీస్ స్టేషన్ సబ్ ఇన్స్పెక్టర్ ఆఫ్ పోలీస్ క్రైమ్ నెం.30 ఆఫ్ 2006 లో చార్జిషీట్ దాఖలు చేశారు.

4. ప్రాసిక్యూషన్ కేసు క్లుప్తంగా చెప్పాలంటే పిడబ్ల్యు.1-మహమ్మద్ రఫీ ఉదయగిరిలో రఫీ ట్రేడర్స్ పేరుతో హోల్ సేల్ దుకాణం నడుపుతున్నాడు. 07.07.2006న ఉదయం 6.30 గంటల సమయంలో దుకాణం తెరిచేందుకు తన దుకాణానికి వెళ్లి షట్టర్ తెరిచి చూడగా దుకాణం పైకప్పులోని ఇనుప షీట్ ను కొందరు గుర్తుతెలియని వ్యక్తులు రంధ్రం చేసి కోయడంతో షాపులో

చోరీ జరిగినట్లు అనుమానించాడు. తనిఖీ చేయగా రూ.2,310/- విలువ చేసే గోల్డ్ ఫిల్టర్ సిగరెట్ 50 ప్యాకెట్లు, 10 నంబర్ల రాజా కైనీ ప్యాకెట్లు, 10 నంబర్ల సఫారీ ప్యాకెట్లు, 10 నంబర్ల తిరంగా ప్యాకెట్లు ఉన్నట్లు గుర్తించారు. కొందరు గుర్తుతెలియని వ్యక్తులు పైకప్పు ద్వారా దుకాణంలోకి ప్రవేశించి దుకాణంలో చోరీకి పాల్పడ్డారు.

5. ఈ విషయాన్ని పిడబ్ల్యు.1 ఎక్స్.పి1 కింద పోలీసులకు నివేదించింది. ఉదయగిరి పీఎస్ (ఎల్డబ్ల్యూ.10) 2006 సీఆర్ నెం.30లో 457, 380 ఐపీసీ సెక్షన్ల కింద కేసు నమోదు చేసి దర్యాప్తు చేపట్టారు. దర్యాప్తులో భాగంగా 14.07.2006న పి.డబ్ల్యు.ఎస్.2, 3 మధ్యవర్తులుగా ఏర్పడి జె-1ను పట్టుకోగా అతని వద్ద గోనె సంచిలో 25 గోల్డ్ ఫిల్టర్ సిగరెట్లు, 5 ప్యాకెట్ల రాజా కైని, 5 తిరంగా ప్యాకెట్లు లభించాయి. విచారణలో జువెనైల్-1 జువెనైల్-2తో పాటు నేరం చేసినట్లు అంగీకరించాడు. దీనిని ఎక్స్.పి2 కింద 14.07.2006 నాటి మహాజార్ గా కుదించారు. పిడబ్ల్యు.2 సమక్షంలో జె-1 అరెస్టు కూడా ఈ మహాజార్ లో నమోదైంది. అనంతరం 02.11.2006న జె-2 కూడా పాలిథిన్ సంచిని పట్టుకుని పోలీసులకు చిక్కగా అందులో 25 బంగారు ఫిల్టర్ సిగరెట్ల ప్యాకెట్లు, రాజా కైని 5 ప్యాకెట్లు, తిరంగా 5 ప్యాకెట్లు, 5 ప్యాకెట్ల సఫారీ ప్యాకెట్లను మధ్యవర్తి పిడబ్ల్యు.3 సమక్షంలో స్వాధీనం చేసుకున్నారు. నేరం జరిగిన ప్రదేశం నుంచి జే-1తో పాటు నేరం చేసిన విషయాన్ని జే-2 మధ్యవర్తుల ముందు అంగీకరించారు. ఎక్స్ పీ3 కింద పీడబ్ల్యూ.3 సమక్షంలో జే-2ను అరెస్టు చేసి ఆస్తులను స్వాధీనం చేసుకునేందుకు మహాజార్ ను సిద్ధం చేశారు.

6. జువెనైల్స్ నెం.1, 2లను తిరుపతిలోని జువెనైల్స్ ఫస్ట్ క్లాస్ జ్యుడీషియల్ మేజిస్ట్రేట్ కోర్టులో హాజరుపరచగా సెక్షన్ 207 సీఆర్ పీసీ ప్రకారం అవసరమైన డాక్యుమెంట్ల కాపీలను వారికి అందజేశారు. సెక్షన్ 411 ఐపీసీ కింద శిక్షార్హమైన నేరానికి సెక్షన్ 251 సీఆర్ పీసీ కింద వీరిని విచారించారు.

7. ప్రాసిక్యూషన్ తన కేసును రుజువు చేయడానికి పి.డె బ్ల్యూ.1 నుండి పి.డె బ్ల్యూ 3 వరకు పరిశీలించింది మరియు ఎగ్జిబిట్ పి1 నుంచి పి3 మరియు యమ్.ఓ. లు1 నుండి 4 వరకు మార్క్ చేసింది.

8. ప్రాసిక్యూషన్ సాక్ష్యాలు పూర్తయిన తరువాత, మైనర్లను సెక్షన్ 313 సిఆర్పిసి కింద విచారించారు, వారిపై నేరారోపణ సాక్ష్యాలను వివరించారు, దీనికి వారు ఆరోపణలను ఖండించారు, కానీ ఎటువంటి డిఫెన్స్ సాక్ష్యాల కోసం రిపోర్ట్ చేయలేదు.

9. సెక్షన్ 411 ఐపీసీ కింద శిక్షార్హమైన నేరానికి జే-1, జే-2లను దోషులుగా నిర్ధారించిన తిరుపతి జువెనైల్స్ ఫస్ట్ క్లాస్ జ్యుడీషియల్ మేజిస్ట్రేట్ వారిని దోషులుగా నిర్ధారించారు. జువెనైల్ జస్టిస్ (పిల్లల సంరక్షణ, సంరక్షణ) చట్టం- 2000లోని సెక్షన్ 15(1)(జి) ప్రకారం జే-1, జే-2లను హైదరాబాద్ బాలుర ప్రత్యేక గృహానికి మేజిస్ట్రేట్ ఏడాది పాటు పంపారు.

10. జే-2/పిటిషనర్ 2007 క్రిమినల్ అప్పీల్ నెం.35కు ప్రాధాన్యమిచ్చారు, దీనిని తిరుపతిలోని స్పెషల్ సెషన్స్ జడ్జి కమ్-4 అదనపు సెషన్స్ జడ్జి 18.04.2008న తీర్పు ద్వారా కొట్టివేశారు, తద్వారా ట్రయల్ కోర్టు విధించిన శిక్షను ధృవీకరించారు.

11. అప్పీలేట్ తీర్పును సవాలు చేస్తూ ప్రస్తుత రివిజన్ దాఖలైంది.

12. ప్రాసిక్యూషన్ తన కేసును అన్ని సహేతుకమైన సందేహాలకు అతీతంగా నిరూపించడంలో విఫలమైనందున, ముఖ్యంగా దర్యాప్తు అధికారిని సాక్షిగా విచారించనందున, దిగువ రెండు కోర్టులు నమోదు చేసిన శిక్షను కొనసాగించలేమని పిటిషనర్ / రివిజనిస్ట్ తరఫు న్యాయవాది వాదించారు.

దర్యాప్తు అధికారిని విచారించకపోవడం ప్రాసిక్యూషన్ కేసుకు ప్రమాదకరమని, అటువంటి పరిస్థితిలో ఎఫ్ ఐఆర్ రుజువు కాలేదని, దొంగిలించిన సొత్తు జప్తు మెమో రికవరీని నిర్ధారించలేదని, తన వాదనలకు మద్దతు తెలుపుతూ **ఎస్.కె.రషీద్**, ఇతరులు. **వర్సెస్ బీహార్ రాష్ట్రం**[1], **పర్శు రామ్ ధాధి వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ బీహార్**[2] **(21.10.2011 న పాట్నా హైకోర్టు యొక్క క్రిమినల్ అప్పీల్ నెం.592 (డిబి)లో)** మరియు **రామ్ గులాం చౌదరి** వర్సెస్ **బీహార్ రాష్ట్రం**[3], కేసుల్లో తీర్పులపై ఆధారపడాల్సి వచ్చిందని ఆయన వాదించారు.

13. దర్యాప్తు అధికారి తనంతట తానుగా ప్రాసిక్యూషన్ కేసుకు ప్రమాదం కాదని, రికార్డులో ఉన్న సాక్ష్యాల ఆధారంగా ప్రాసిక్యూషన్ అన్ని సహేతుకమైన సందేహాలకు అతీతంగా అభియోగాన్ని రుజువు చేస్తుందని అనుభవజ్ఞుడైన అసిస్టెంట్ పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ వాదించారు. దర్యాప్తు అధికారిని పరీక్షించకపోవడం వల్ల నిందితుడికి కలిగిన పక్షపాతాన్ని నిందితుడు/దోషి నిరూపించాల్సి ఉంటుందని, అయితే దర్యాప్తు అధికారిని పరీక్షించకపోవడం వల్ల తనకు ఎలాంటి పక్షపాతం ఏర్పడిందో పిటిషనర్ ఎత్తిచూపడంలో విఫలమయ్యారని ఆయన వాదించారు. ఆయన వాదనకు మద్దతుగా సుప్రీంకోర్టు తీర్పు **కర్ణాటక రాష్ట్రం వర్సెస్ భాస్కర్ కుశాలి కొఠార్కర్**[4] పై ఆయన విశ్వాసం ఉంచారు.

14. పార్టీ తరఫున మేధావులు సమర్పించిన సమర్పణలను పరిగణనలోకి తీసుకుని, రికార్డుల్లో ఉన్న అంశాలను పరిశీలించాను.

---

[1] 1987(35) BLJR 335 = MANU/BH/0173/1986
[2] పాట్నా హైకోర్టు యొక్క 2005 డిబి యొక్క CRL.A.592
[3] (2001) 8 SCC 311
[4] (2004) 7 SCC 487

15. ప్రతిపాదించిన సమర్పణల దృష్ట్యా పరిగణనలోకి తీసుకోవాల్సిన ఏకైక అంశం ఏమిటంటే, ప్రస్తుత కేసులో దర్యాప్తు అధికారిని విచారించకపోవడం ప్రాసిక్యూషన్ కేసుకు ప్రమాదకరమా, ఆ లెక్కన సవాలు కింద ఇచ్చిన తీర్పును కొట్టివేయాల్సిన అవసరం ఉందా?

16. తిరుపతి జువెనైల్స్ ఫస్ట్ క్లాస్ జ్యుడిషియల్ మేజిస్ట్రేట్ తన తీర్పులో దర్యాప్తు అధికారిని పరీక్షించకపోవడం మరియు దాని ప్రభావానికి సంబంధించి విపులంగా వివరించారు మరియు "ప్రాసిక్యూషన్ దర్యాప్తు అధికారిని విచారించలేకపోయింది.

మహాజార్ సాక్షులు పి.డె బ్ల్యూ.2 మరియు 3 ప్రాసిక్యూషన్ కేసుకు మద్దతు ఇచ్చారు మరియు ఎగ్జిబిట్ పి2 మరియు పి3 అనేవి ఆధారపడాల్సిన మెటీరియల్ డాక్యుమెంట్ లు, ఎగ్జిబిట్ పి2 మరియు పి3లు మైనర్లను అరెస్టు చేయడం మరియు ఆస్తిని స్వాధీనం చేసుకోవడం వంటివి కవర్ చేయబడతాయి. అందువలన, అరెస్టు సమయంలో జువెనైల్ దగ్గర ఎమ్.ఒ.ఎస్.1 నుండి 4 యొక్క నిజాయితీలేని స్వాధీనం కేసులో చేసిన నిరూపితమైన వాస్తవం."

17. పిడబ్ల్యు.1, పిడబ్ల్యు.3 సాక్ష్యాలను బట్టి దొంగిలించిన సొత్తును పిటిషనర్ వద్ద నుంచి దొంగిలించినట్లు రుజువైందని అప్పీలేట్ కోర్టు పేర్కొంది. మధ్యవర్తుల నివేదిక ఎక్స్.పి.3 ముసుగులో పిటిషనర్ వద్ద నుంచి దొంగిలించిన సొత్తును రికవరీ చేయడం గురించి పిడబ్ల్యు.2 మాట్లాడింది, అందువల్ల దర్యాప్తు అధికారిని విచారించకపోవడం ప్రాసిక్యూషన్ కేసుకు ప్రాణాంతకం కాదు.

18. **రామ్ గులాం చౌదరి** లో దర్యాప్తు అధికారిని విచారించనందుకు ప్రాసిక్యూషన్ కేసు విఫలం కానవసరం లేదని, దర్యాప్తు అధికారిని విచారించకపోతే మొత్తం కేసు క్షేత్రస్థాయిలో విఫలమవుతుందని వాదించడం సరికాదని, సాక్షులను సమర్థవంతంగా క్రాస్ ఎగ్జామినేషన్ చేసి, వైరుధ్యాలను వెలికితీసే అవకాశాన్ని నిందితులు కోల్పోయారని సుప్రీంకోర్టు అభిప్రాయపడింది. పక్షపాతం చూపే కేసు ప్రతి కేసు యొక్క వాస్తవాలపై ఆధారపడి ఉండాలని మరియు దర్యాప్తు

అధికారిని నియమించకపోవడం క్రిమినల్ విచారణకు విఘాతం కలిగించే సార్వత్రిక సూత్రం - జాకెట్ ఫార్ములాను రూపొందించరాదని అభిప్రాయపడింది .

19. **రామ్ గులాం చౌదరి** (సుప్ర) లో నెంబరు 26, 27, 28, 29 మరియు 30లోని పేరాగ్రాఫ్ లను తిరిగి మననం చేయడం సముచితం.

*"**26.** ఈ విషయంలో.. రామ్ దేవ్ v. యునైటెడ్ ప్రదేశ్ రాష్ట్రం (1995 Supp(1) SCC 547 దర్యాప్తు అధికారిని ప్రాసిక్యూషన్ పరిశీలించడం ఎల్లప్పుడూ వాంఛనీయమని ఈ కోర్టు అభిప్రాయపడింది. అయినా **దర్యాప్తు అధికారిని విచారించకపోవడం ప్రాసిక్యూషన్ కేసులో ఎటువంటి హాని కలిగించదు, లేకపోతే ప్రత్యక్ష సాక్షుల నమ్మదగిన సాక్ష్యం యొక్క విశ్వసనీయతపై చాలా తక్కువ ప్రభావం చూపుతుంది..***

27. *ఈ విషయంలో.. బిహారీ ప్రసాద్ v. బీహార్ రాష్ట్రం (1996) 2 ఎస్.సి.సి 317 దర్యాప్తు అధికారిని విచారించనందుకు ప్రాసిక్యూషన్ కేసు విఫలం కానవసరం లేదని ఈ కోర్టు అభిప్రాయపడింది. సాక్షులను సమర్థవంతంగా క్రాస్ ఎగ్జామినేషన్ చేసి, వైరుధ్యాలను వెలికితీసే అవకాశాన్ని నిందితులు కోల్పోయారని, దర్యాప్తు అధికారిని విచారించకపోతే మొత్తం కేసు నేలమట్టమవుతుందని వాదించడం సరికాదని సుప్రీంకోర్టు అభిప్రాయపడింది. పక్షపాతం చూపే కేసు ప్రతి కేసు వాస్తవాలపై ఆధారపడి ఉండాలని, దర్యాప్తు అధికారిని పరీక్షించకపోవడం క్రిమినల్ విచారణకు విఘాతం కలిగిస్తుందనే సార్వత్రిక సూత్రాన్ని విధించరాదని అభిప్రాయపడింది.*

28. *ఈ విషయంలో.. అంబికా ప్రసాద్ v. రాష్ట్రం (ఢిల్లీ అడ్మిన్.) {(2000) 2 SCC 646} క్రిమినల్ విచారణ అనేది కేవలం నిందితులకే కాకుండా బాధితురాలికి, సమాజానికి కూడా న్యాయం చేయడానికి ఉద్దేశించినదని, తద్వారా శాంతిభద్రతలు కాపాడబడతాయని అభిప్రాయపడింది. ఏ నిర్దోషికీ శిక్ష పడకుండా చూసేందుకే న్యాయమూర్తి క్రిమినల్*

విచారణకు అధ్యక్షత వహించరని అభిప్రాయపడింది. దోషి తప్పించుకోకుండా చూసేందుకు క్రిమినల్ విచారణకు కూడా న్యాయమూర్తి నేతృత్వం వహిస్తారని పేర్కొంది. ఈ రెండూ న్యాయమూర్తి నిర్వర్తించాల్సిన ప్రజా విధులు అని అభిప్రాయపడింది. సరైన ఆధారాలు లేకుండా దర్యాప్తు అధికారి సాక్షి పెట్టెలోకి అడుగు పెట్టకపోవడం దురదృష్టకరమని అభిప్రాయపడింది. దర్యాప్తు అధికారి, ఇతర వ్యతిరేక సాక్షుల ఈ ప్రవర్తన పిడబ్ల్యుఎస్ 5 మరియు 7 యొక్క సాక్ష్యాలను తోసిపుచ్చడానికి కారణం కాదని అభిప్రాయపడింది. అది ఇలా జరిగింది. **దర్యాప్తు అధికారిని పరీక్షించకపోవడం ప్రత్యక్ష సాక్షులను నమ్మడానికి కారణం కాదు.**

29. ఈ విషయంలో.. బహదూర్ నాయక్ v. బీహార్ రాష్ట్రం (2000) 9 ఎస్ సిసి 153 అది ఇలా నిర్వహించబడింది **దర్యాప్తు అధికారిని విచారించకపోవడం** కాదు **పరిణామం** ఎప్పుడు **అలా పరీక్షించకపోవడం వల్ల పిటిషనర్ కు ఎలాంటి పక్షపాతం కలిగిందో చూపించలేకపోయారు..**

30. మా దృష్టిలో ఈ కేసులో కూడా దర్యాప్తు అధికారిని విచారించకపోవడం వల్ల ఎలాంటి పక్షపాతం కలగలేదు. మిశ్రా చెప్పగలిగిందల్లా, దర్యాప్తు అధికారిని పరిశీలిస్తే ఈ సంఘటన ఆవరణలో కాదు, బయట రోడ్డుపై జరిగిందని తెలుస్తుంది. దర్యాప్తు అధికారి ప్రత్యక్ష సాక్షి కాదు. అప్పటికే మృతదేహాన్ని నిందితులు బయటకు తీశారు. అందువల్ల అసలు సంఘటన జరిగిన ప్రదేశానికి సంబంధించి దర్యాప్తు అధికారి ఎలాంటి ఆధారాలు ఇవ్వలేకపోయారు. సంఘటనా స్థలానికి సంబంధించి విశ్వసనీయమైన, నమ్మదగిన సాక్ష్యాధారాలను అందించిన సాక్షులు ఉన్నారు. దర్యాప్తు అధికారిని విచారించనంత మాత్రాన వారి సాక్ష్యాలను విస్మరించలేం. **దర్యాప్తు అధికారిని పరీక్షించకపోవడం వల్ల పిటిషనర్లకు ఎలాంటి పక్షపాతం కలగలేదు..** అందువల్ల ఈ లొంగుబాటులో మాకు ఎలాంటి వాస్తవం కనిపించడం లేదు.

20. **భాస్కర్ కుశాలి కొతార్కర్** (సుప్ర) లో గౌరవనీయ సుప్రీం నిష్పాక్షిక విచారణలో భాగంగా ట్రయల్ కేసుల్లో ముఖ్యంగా నిందితులపై సీరియస్ సెషన్స్ విచారణ జరుగుతున్నప్పుడు దర్యాప్తు అధికారిని విచారించాలన్నది వాస్తవమేనని కోర్టు అభిప్రాయపడింది. ప్రాసిక్యూషన్ సాక్షుల్లో ఎవరైనా సెక్షన్ 161 సిఆర్ పిసి కింద నమోదు చేసిన వారి మునుపటి వాంగ్మూలానికి విరుద్ధంగా ఏదైనా సాక్ష్యం ఇస్తే లేదా కొన్ని భౌతిక వివరాలను తప్పిస్తే, సెక్షన్ 161 సిఆర్ పిసి కింద ఈ సాక్షుల వాంగ్మూలాన్ని నమోదు చేసిన దర్యాప్తు అధికారిని పరిశీలించడం ద్వారా మాత్రమే ఈ సాక్షుల మునుపటి వాంగ్మూలాన్ని రుజువు చేయవచ్చు. **బిహారీ ప్రసాద్** వర్సెస్ **బీహార్ రాష్ట్రం**[5] ఇందులో గౌరవనీయులైన సుప్రీం కోర్టు ఈ క్రింది వాటిని ప్రస్తావించింది దర్యాప్తు అధికారిని విచారించకపోవడం ప్రాసిక్యూషన్ కేసుకు ప్రమాదం కాదని, ప్రత్యేకించి నిందితులు ఎటువంటి పక్షపాతం చూపనప్పుడు, మరియు కేసుకు ఇది ప్రమాదం కాదని పేర్కొంది. **బహదూర్ నాయక్** వర్సెస్ **బీహార్ రాష్ట్రం**[6] ఇందులో ఎటువంటి భౌతిక వైరుధ్యాలు బయటకు రానప్పుడు, ప్రాసిక్యూషన్ కు సాక్షిగా దర్యాప్తు అధికారిని విచారించకపోవడం వల్ల ఎటువంటి ప్రయోజనం ఉండదని, అటువంటి పరిస్థితులలో అటువంటి విచారణ చేయకపోవడం వల్ల నిందితులకు ఎటువంటి పక్షపాతం కలగలేదని పేర్కొంది.

21. **బల్దేవ్ సింగ్** వర్సెస్ **హర్యానా రాష్ట్రం**[7] లో విచారణను /*రుక్కా* సిద్ధం చేసిన దర్యాప్తు అధికారి/పోలీసు అధికారిని ప్రాసిక్యూషన్ పరిశీలించడం ఎల్లప్పుడూ అభిలషణీయమని గౌరవనీయ సుప్రీంకోర్టు పునరుద్ఘాటించింది, కానీ కేవలం దర్యాప్తు అధికారిని పరీక్షించకపోవడం వల్ల ప్రతి కేసులోనూ నిందితుడికి పక్షపాతం ఏర్పడదు లేదా ప్రాసిక్యూషన్ కేసు యొక్క విశ్వసనీయతను ప్రభావితం చేయదు. నిందితుల పట్ల పక్షపాతం ఏర్పడిందా లేదా అనేది ప్రతి కేసులోనూ తేలాల్సి ఉంది. పేరా నెం.16 ఇన్ **బల్దేవ్ సింగ్** (సుప్ర) ఈ క్రింది విధంగా ఉంది:

---

[5] (1996) 2 SCC 317
[6] (2000) 9 SCC 153
[7] (2015) 17 SCC 554

"16. రుక్కా తయారు చేసి కేసును దర్యాప్తు చేసిన ఎస్ ఐ చందర్ సింగ్ ను విచారించకపోవడం ప్రాసిక్యూషన్ కేసుపై తీవ్ర అనుమానాలను రేకెత్తిస్తోందనేది పిటిషనర్ తరఫు సీనియర్ న్యాయవాది వాదన. ఈ కేసును దర్యాప్తు చేసిన ఎస్ ఐ చందర్ సింగ్ కు అనేక అవకాశాలు లభించినా ప్రాసిక్యూషన్ విచారించలేదని రికార్డుల్లో ఉన్న ఆధారాలు చెబుతున్నాయి. రుక్కా తయారు చేసిన దర్యాప్తు అధికారి/పోలీసు అధికారిని ప్రాసిక్యూషన్ పరిశీలించడం ఎల్లప్పుడూ వాంఛనీయమే అనడంలో సందేహం లేదు. కేవలం దర్యాప్తు అధికారిని విచారించకపోవడం వల్ల ప్రతి కేసులోనూ నిందితుడికి పక్షపాతం కలగదు లేదా ప్రాసిక్యూషన్ కేసు విశ్వసనీయతపై ప్రభావం చూపదు. నిందితుడికి ఏమైనా పక్షపాతం ఏర్పడిందా లేదా అనేది తేలాల్సి ఉంది. ప్రతి సందర్భంలోనూ.. రామ్ సింగ్, పిడబ్ల్యు 1 పోలీసు పార్టీలో భాగం మరియు పిడబ్ల్యు 1 అన్ని రికవరీ మెమోలలో సంతకం చేసినందున, చందర్ సింగ్, ఎస్ఐలను విచారించకపోవడం ఈ కేసులో నిందితులకు ఎటువంటి పక్షపాతం కలిగించలేదు లేదా ప్రాసిక్యూషన్ వెర్షన్ యొక్క విశ్వసనీయతను ప్రభావితం చేయదు.

22. **ఎస్.కె.రషీద్** (సుప్ర) లో పిటిషనర్ తరఫు న్యాయవాది ఎంతగా విశ్వసించినా, దర్యాప్తు అధికారిని పరీక్షించకపోవడం ప్రాసిక్యూషన్ కు ప్రాణాంతకం కాదన్న మాట వాస్తవమేనని, అయితే సాక్ష్యాధారాలు ఉన్నాయో లేదో కోర్టు చూడాల్సి ఉందని పాట్నా హైకోర్టు అభిప్రాయపడింది.

ప్రాసిక్యూషన్ కేసు విజయవంతం కావడానికి దర్యాప్తు అధికారి అవసరం. అదే సమయంలో నిందితుడిని అనవసరంగా వేధించకుండా చూడాలని, అనివార్య కారణాల వల్ల ప్రాసిక్యూషన్ దర్యాప్తు అధికారిని హాజరుపర్చడంలో విఫలమైందని భావిస్తే తప్ప దర్యాప్తు అధికారి ఆధారాలు లేకుండానే తీర్పు వెలువరించవచ్చని కోర్టు పేర్కొంది.

23. **ఎస్.కె.రషీద్** లో సెక్షన్ 302/142 ఐపీసీ కింద పిటిషనర్ నెం.1, సెక్షన్ 302 ఐపీసీ కింద పిటిషనర్ నెం.2ను దోషిగా నిర్ధారించి ఇద్దరికీ యావజ్జీవ కారాగార శిక్ష విధించారు. విచారణలో, ఇన్ఫార్మర్ / పిడబ్ల్యు.7 మినహా అనేక మంది సాక్షులను ప్రవేశపెట్టినప్పటికీ, ప్రాసిక్యూషన్ కేసుకు

ఎవరూ మద్దతు ఇవ్వలేదు. క్రాస్ ఎగ్జామినేషన్ పరీక్షకు హాజరైన ఇన్ఫార్మర్-పిడబ్ల్యు.7 యొక్క ఏకైక సాక్ష్యం ఆధారంగా ముందుకు వెళ్లవచ్చని, కానీ దర్యాప్తు అధికారిని విచారించడంలో ప్రాసిక్యూషన్ తరఫున తీవ్రమైన తప్పిదం కారణంగా, పిడబ్ల్యు.7 యొక్క ఏకైక సాక్ష్యం ఆధారంగా చర్యలు తీసుకోవడం సరికాదని పాట్నా హైకోర్టు అభిప్రాయపడింది. దర్యాప్తు అధికారిని విచారించకపోవడం వల్ల తమ వాదనలో పక్షపాతం చూపారని అందులోని పిటిషనర్లు, అంటే దోషులు న్యాయబద్ధంగా ఫిర్యాదు చేయవచ్చని కనుగొన్నారు. ఈ కోర్టు ఈ విషయాన్ని కనుగొంది **ఎస్.కె.రషీద్** (సుప్రా) అనేక మంది సాక్షులలో, ఇన్ఫార్మర్ పిడబ్ల్యు.7 మాత్రమే క్రాస్ ఎగ్జామినేషన్ కోసం నిలబడింది మరియు మిగిలిన సాక్షులు వ్యతిరేకంగా మారారు. అందువల్ల, పాట్నా హైకోర్టు ఇన్ఫార్మర్ పిడబ్ల్యు.7 యొక్క ఏకైక సాక్ష్యం ఆధారంగా శిక్షా ఉత్తర్వులను కొనసాగించడం సముచితంగా అనిపించలేదు. కేవలం దర్యాప్తు అధికారిని విచారించకపోవడం వల్లనే శిక్షను రద్దు చేయలేదని, ఆ కేసుకు సంబంధించిన వాస్తవాలను పరిశీలిస్తే, ఇన్ఫార్మర్, ఇతర సాక్షులు శత్రువులుగా మారినట్లు మాత్రమే సాక్ష్యాధారాలు ఉన్నాయని, దర్యాప్తు అధికారిని విచారించకపోవడం వల్ల నిందితుల పట్ల పక్షపాతం ఏర్పడే అవకాశం ఉందని కోర్టు గుర్తించింది. అయితే, ప్రస్తుత కేసులో కింది రెండు కోర్టులు మౌఖికంగా, డాక్యుమెంటరీలో ఉన్న సాక్ష్యాధారాలు నిందితుల నేరాన్ని రుజువు చేశాయని గుర్తించాయి. ప్రస్తుతము కూడా సమాచారం ఇచ్చిన వ్యక్తి యొక్క ఏకైక సాక్ష్యం యొక్క కేసు కాదు.

24. **పరశు రామ్ ధాది** (సుప్రా), లో పిటిషనర్ తరఫు న్యాయవాది కూడా దీనిపై ఎక్కువ నమ్మకం ఉంచారు, దర్యాప్తు అధికారిని పరీక్షించకపోవడం చట్టరీత్యా న్యాయమని పాట్నా హైకోర్టు అభిప్రాయపడింది. ఇప్సో ఫాక్టో ప్రాసిక్యూషన్ వెర్షన్ ను కించపరచదు, మరియు దర్యాప్తు అధికారి ముందు చేసిన సాక్షుల వాంగ్మూలంలోని వైరుధ్యాలను రికార్డు చేసే హక్కు నిందితుడికి చాలా విలువైన హక్కు మరియు సాక్షి మెరుగుదలలు చేసిందని లేదా తన మునుపటి వాంగ్మూలానికి విరుద్ధమైన సాక్ష్యాలను ఇచ్చినట్లు చూపించడం ద్వారా, సాక్షి నమ్మదగిన సాక్షి కాదని నిందితుడు

కోర్టును సంతృప్తిపరచగలడు. ప్రాసిక్యూషన్ కేసులో దర్యాప్తు అధికారిని విచారించకపోవడం తీవ్రమైన బలహీనత, ఇది నిందితుల పట్ల పక్షపాతానికి దారితీస్తుంది.

25. పైన పేర్కొన్న చట్టం యొక్క ప్రతిపాదనపై వివాదం ఉండకూడదు, కానీ దాని అనువర్తనం కోసం పిటిషనర్ తరఫు న్యాయవాది సాక్షుల సాక్ష్యాలలో ఎటువంటి వైరుధ్యాలను చూపించలేకపోయారు. ప్రతిగా సెక్షన్ 161 సి.ఆర్.పి.సి కింద వారి మునుపటి వాంగ్మూలాలు ఏవైనా ఉంటే, లేదా దర్యాప్తు అధికారిని విచారించకపోవడం తీవ్రమైన బలహీనత అని వాదించడానికి సాక్షులు ఏవైనా మెరుగుదలలు చేసినట్లయితే. ప్రాసిక్యూషన్ సాక్షుల వాంగ్మూలాలకు, దర్యాప్తు అధికారి రికార్డు చేసిన వాంగ్మూలాలకు ఎలాంటి వైరుధ్యం లేదని, అందువల్ల నిందితుల విలువైన హక్కులకు భంగం వాటిల్లిందన్నది ఇక్కడ వాదన కాదు.

26. దర్యాప్తు అధికారిని విచారించడంలో ప్రాసిక్యూషన్ విఫలమైందని ఎఫ్ఐఆర్ రుజువు చేయలేదని పిటిషనర్ తరపు న్యాయవాది చేసిన వాదనను తప్పుగా అర్థం చేసుకున్నారు. అని పేర్కొనడం సముచితం. **భాస్కర్ కుశాలి కొతార్కర్** పోలీసుల ముందు వాంగ్మూలం ఎవరు ఇచ్చారో రుజువు చేయడానికి పిడబ్ల్యు.1ను పరిశీలించినందున ఎఫ్ఐ వాంగ్మూలాన్ని నమోదు చేసిన హెడ్ కానిస్టేబుల్ను అరెస్టు చేయకపోవడం తీవ్రమైన పరిణామం కాదని అభిప్రాయపడింది. ఎఫ్ ఐ వాంగ్మూలం నమోదు చేసిన దర్యాప్తు అధికారి, హెడ్ కానిస్టేబుల్ ను విచారించకపోవడం వల్ల నిందితుల కేసుకు పక్షపాతం ఏర్పడిందని పేర్కొంటూ సెషన్స్ కోర్టు ఉత్తర్వులను హైకోర్టు తిప్పికొట్టడం సమంజసం కాదని సుప్రీంకోర్టు అభిప్రాయపడింది. ప్రస్తుత కేసులో కూడా ఎగ్జిబిట్ పి1 అటువంటి సమాచారాన్ని ఇచ్చిన పి డబ్ల్యూ.1 ద్వారా రుజువు చేయబడింది మరియు దిగువ రెండు న్యాయస్థానాలు ఈ విషయం యొక్క ఈ అంశాన్ని కూడా ఏకకాలంలో పరిష్కరించాయి, పి డబ్ల్యూ 1 తన వాంగ్మూలంలో ఎగ్జిబిట్ పి1 యొక్క విషయాలను రుజువు చేసిందని నమోదు చేసింది. ఈ

అంశంలో పిటిషనర్ ను దర్యాప్తు అధికారి పరిశీలించకపోవడం వల్ల ఎలాంటి పక్షపాతం ఏర్పడిందో కూడా పిటిషనర్ తరఫు న్యాయవాది వివరించలేకపోయారు.

27. దొంగతనం జరిగిందని, పిటిషనర్ తన నుంచి స్వాధీనం చేసుకున్న దొంగిలించిన సొత్తును ఎక్స్ పీ3 ద్వారా స్వాధీనం చేసుకున్నట్లు కింది కోర్టులు ఏకకాలంలో గుర్తించాయి, ఇది పిడబ్ల్యు 1 మరియు మధ్యవర్తులు / మహాజార్లు పిడబ్ల్యులు 2 మరియు 3, స్వతంత్ర సాక్షుల సాక్ష్యాల ద్వారా రుజువైంది. దిగువ రెండు న్యాయస్థానాలు నమోదు చేసిన పరిశోధనలు రికార్డులో ఉన్న సాక్ష్యాలను ప్రశంసించడంపై ఆధారపడి ఉన్నాయి మరియు సవరణ అధికార పరిధిని ఉపయోగించడంలో జోక్యం చేసుకోవాల్సిన ఏ కారణంతోనైనా లేదా ఎటువంటి అవకతవకలతో బాధపడుతున్నట్లు చూపించబడలేదు. కేవలం దర్యాప్తు అధికారిని పరీక్షించకపోవడం, నేరాన్ని రుజువు చేయడానికి ఇతర సాక్ష్యాధారాలు రికార్డుల్లో ఉన్నప్పుడు, నిందితులకు ఎటువంటి పక్షపాతం లేనప్పుడు, ప్రాసిక్యూషన్ కేసుకు ఇది ప్రమాదం కాదని ఈ కోర్టు భావిస్తుంది.

28. పైన పేర్కొన్న అన్ని కారణాల వల్ల, క్రిమినల్ రివిజన్ కేసుకు బలం లేదు మరియు తద్వారా కొట్టివేయబడింది.

పెండింగ్ లో ఉన్న ఇతర పిటిషన్లు ఏవైనా ఉంటే వాటిని పర్యవసానంగా మూసివేయాలి.

రవి నాథ్ తిల్హరి,జె.

తేది: 22.02.2022

Dsr

<u>నోట్:</u>

యల్ ఆర్ కాపీని మార్క్ చేయాలి

బి/ఓ డియస్ ఆర్